27. 7. 2006

ID: 42250

Více obhájců a jejich práva

Je-li obviněný obhajován dvěma (více) obhájci a nejde-li o případ, kdy obhájci ex lege svědčí samostatné procesní postavení (kupř. § 41 odst. 4, § 304 tr. ř.), jednají obhájci vždy za obviněného a výlučně jeho jménem a v důsledku toho je třeba takto prováděnou obhajobu v každé její fázi procesně pokládat za jednotný procesní úkon, neboť takový úkon je vždy podmíněn procesním postavením obviněného a k němu se upíná (k němu je přiřazen), a proto obhajoba je dovršena teprve tehdy, je-li dána příležitost (možnost) k jejímu uplatnění všem obhájcům, kteří se na obhajobě obviněného podílejí, přičemž pokud jde (pro ten který procesní úkon) o zákonem stanovené lhůty, ty – z procesní pozice obviněného – jsou naplněny okamžikem, kdy proběhnou vůči všem procesně oprávněným včetně obviněného samotného.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 574/2004, ze dne 14.7.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání podaném obviněným P. J., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 3 To 97/2003, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 48 T 1/2003, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 3 To 97/2003. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se přikazuje Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Obviněný P. J. byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. 48 T 1/2003, uznán vinným, že

od 10. 2. 1997 do 7. 7. 1997 jako jednatel a společník obchodní společnosti P.CR, s. r. o., se sídlem v P., v deseti případech dovezl ze zahraničí kuřecí maso a pro účely celního řízení vedeného C. ú. pro. P. – H., se sídlem P., předkládal prostřednictvím svého deklaranta, tj. společnosti P., s. r. o., zahraniční faktury znějící na odesilatele zboží firmu N., Ltd. G., ačkoli tato společnost s jeho firmou neobchodovala a faktury nevystavila, přičemž skutečnými odesilateli tohoto zboží byly zahraniční společnosti H. I. a. E. v Číně a firma S. KG. GmbH a. C. v H. – SRN, přičemž na fakturách skutečně těmito společnostmi vystavených byla uváděna několikanásobně vyšší cena zboží, než na fakturách předkládaných obviněným k celnímu řízení, a tímto svým jednáním zkrátil clo ve výši nejméně 6.881.919,- Kč, což je částka bez DPH.

Takto zjištěné jednání obviněného soud prvního stupně právně kvalifikoval jako „trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 odst. 1, 3 tr. zákona č. 152/1995 Sb.“ a uložil mu za to „podle § 148 odst. 3 tr. zák. č. 152/1995 Sb.“ trest odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařadil do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. mu dále uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu soukromého podnikání v oboru nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej na pět let.

Proti odsuzujícímu rozsudku podal obviněný odvolání, které projednal Vrchní soud v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 13. 1. 2004, sp. zn. 3 To 97/2003, a rozsudkem podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným skutkem, jenž popsal shodně jako soud prvního stupně, avšak právně ho posoudil jako „trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, 4 tr. zák. (zák. č. 265/2001 Sb.)“. Za to mu uložil „podle § 148 odst. 4 tr. zák.“ trest odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařadil do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. mu dále uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu soukromého podnikání v oboru nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej na pět let.

Opis rozsudku odvolacího soudu byl doručen obviněnému dne 25. 2. 2004, jeho obhájcům Mgr. P. Z. a JUDr. P. K.

shodného dne 13. 2. 2004 a Městskému státnímu zastupitelství v Praze dne 10. 2. 2004.

Dne 26. 4. 2004 učinil obviněný P. J. prostřednictvím obhájce Mgr. P. Z. na poště podání, jehož obsahem bylo dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze a které bylo adresováno Nejvyššímu soudu v Brně. V obecné rovině jednak namítl, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku jako trestného činu podle § 148 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. a na nesprávném posouzení předpisů hmotného práva, zejména zákonů č. 140/1961 Sb., č. 588/1992 Sb., č. 550/1992 Sb. a č. 13/1993 Sb., a dále uvedl, že neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, čímž jsou dány dovolací důvody vymezené v § 265b odst. 1 písm. g) a c) tr. ř.

K první námitce, že rozhodnutí soudu druhého stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, obviněný v podrobnostech rozvedl, že jeho jednání spočívající v tom, že „dovezl ze zahraničí kuřecí maso“ nevykazuje žádné znaky předmětného trestného činu a mohlo by být nejvýše rámcem pro případnou jinou trestnou činnost; obdobně brojil proti formulaci „pro účely celního řízení … předkládal prostřednictvím svého deklaranta … zahraniční faktury …“, když měl za to, že takové skutkové zjištění nepopisuje, jakým jednáním a v jakém okamžiku byl daný trestný čin dokonán, ačkoliv chybějící popis místa, času a způsobu spáchání trestného činu je o to naléhavější, neboť faktura provází zboží na celé jeho cestě až k českému deklarantovi a tomu ji nelze předložit pouhým předáním. Dále namítl, že popis skutku postrádá část, jež by vypovídala o tom, že se jej mohl či měl dopustit osobně, a pak nevyjadřuje příčinnou souvislost mezi jeho jednáním a následkem, tj. úniku daní a cla, a také, že ani v popisu skutku, ani v odůvodnění rozhodnutí není uvedeno, jaký fiskální předpis měl porušit. Stejně tak v rozsudku odvolacího soudu absentuje zjištění jeho úmyslu zkrátit clo a způsobit škodu velkého rozsahu; v této souvislosti poukázal na to, že z předmětného obchodu vyplynul pro jeho společnost značný příjem, a proto částka, kterou zaplatil na dani z příjmu je v podstatě stejná jako ta, kterou měl zaplatit ve formě cla, což u něj vylučuje úmysl zkrátit fiskální poplatky. Další výhradu uplatnil k označení trestního zákona ve výrokové části rozsudku soudu druhého stupně, když uvedl, že není možné, aby byl odsouzen na základě jiného zákona než zákona č. 140/1961 Sb., a pokud se tak stalo podle zákona č. 265/2001 Sb., bylo jeho jednání subsumováno pod zákon, který sám o sobě trestním zákonem není a § 148 odst. 1, 4 ani neobsahuje. Konečně v rámci namítané nesprávné právní kvalifikace skutku vytkl odvolacímu soudu, že nevěnoval dostatečnou pozornost materiální stránce předmětného trestného činu, neboť do svých úvah nezahrnul rozhodující kritéria uvedená v § 3 odst. 4 tr. zák. (výše škody jen nepodstatně převyšuje hranici škody velkého rozsahu, soud neuvážil významné sociální aspekty na jeho straně, jeho věk, řádný způsob života před spácháním činu a po něm, časový odstup zahájení trestního stíhání od spáchání činu; tyto skutečnosti mohou být významné jak z hlediska materiálních podmínek pro použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 88 odst. 1 tr. zák., tak z hlediska § 40 odst. 1 tr. zák. a mimořádného snížení trestu odnětí svobody).

V rámci výhrady k nesprávnému posouzení norem hmotného práva dovolatel nejprve uvedl, že soud druhého stupně zaměnil jej jako fyzickou osobu s právnickou osobou – společností P. CR spol. s r. o., neboť dovoz kuřecího masa a předkládání faktur bylo ve skutečnosti jednáním jmenované společnosti a jako takové nepodléhá trestnímu právu. Dále namítl, že pokud soud na podkladě zjištění, že dané faktury nebyly autentické, dospěl k závěru o jeho vině, učinil tak v rozporu se zákonem č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, jenž nevyžaduje, aby na daňovém dokladu byl uveden podpis vystavovatele; v této souvislosti pak zdůraznil, že praxe elektronických či kopírovaných podpisů na fakturách je v zahraničí i v České republice zcela běžná. Další pochybení odvolacího soudu spatřoval v tom, že neprovedl navržený důkaz vyžádáním pomoci úřadů Gibraltaru s tím, že současný právní stav neumožňuje účinně se takové pomoci domáhat, i když Gibraltar jako součást Velké Británie je vázán Evropskou úmluvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních publikovanou pod č. 550/1992 Sb., a nemohl tak předjímat, zda by příslušné úřady pomoc s odvoláním na čl. 2 Úmluvy skutečně odmítly. Konečně soudu vytkl i to, že v rozporu s celním zákonem (zákon č. 13/1993 Sb.) konstatoval, že celní hodnota měla být stanovena na základě faktur firem H. a S. prodávajících zboží do H.; pokud by tomu tak bylo, musel by celní úřad stanovit výši cla podle § 68, nikoliv podle § 66 citovaného zákona, a pro stanovení výše škody, jak je uvedena v rozsudku, tak neexistuje zákonný podklad.

Prostřednictvím druhého dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., který ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnil, obviněný namítl, že Vrchní soud v Praze konal veřejné zasedání o jeho odvolání přesto, že se k němu nedostavil jeden z jeho dvou zvolených obhájců; tím, že jmenovaný soud nedal druhému obhájci příležitost k uplatnění obhajoby a vyhlásil rozsudek za přítomnosti jen jednoho z nich, rozhodl ve věci předčasně, neboť obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl (odkázal přitom na nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 308/97).

V závěru podaného dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Jak vyplývá z referátu založeného na č. l. 756 spisu, předsedkyně senátu soudu prvního stupně zaslala v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. opis dovolání s upozorněním, že se může k dovolání obviněného vyjádřit a souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání, Nejvyššímu státnímu zastupitelství v Brně, kam bylo doručeno dne 18. 5. 2004.

Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření ze dne 31. 5. 2004 po úvodní rekapitulaci dosavadního řízení ve věci přisvědčil námitce obviněného, že v odvolacím řízení neměl obhájce, ač ho podle zákona mít měl; v tomto směru uvedl, že obhajoba obviněného dvěma či více obhájci není vyloučena a pokud tomu tak v konkrétním případě je, jednají tito za obviněného jeho jménem a takto prováděnou obhajobu je třeba v každé její fázi procesně pokládat za jednotný úkon, přičemž je dovršena teprve tehdy, je-li dána příležitost k jejímu uplatnění všem obhájcům, kteří se na obhajobě obviněného podílejí (odkázal přitom na shodný nález Ústavního soudu jako dovolatel). K argumentům obviněného uplatněným prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. konstatoval, že za dané situace je předčasné se k nim jakkoli vyjadřovat, když se jedná o výhrady směřující proti rozhodnutí soudu, které bylo učiněno v řízení trpícím závažnou, podstatnou a nezhojitelnou vadou, pro niž nemůže obstát. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pro případ, že by obviněný již vykonával trest odnětí svobody uložený zrušeným rozsudkem, státní zástupce navrhl, aby dovolací soud rozhodl ve smyslu § 265l odst. 4 tr. ř. tak, že se nebere do vazby.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda jsou v posuzované věci splněny zákonné podmínky přípustnosti dovolání formulované v § 265a tr. ř. Podle odst. 1 citovaného ustanovení lze napadnout dovoláním pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, pokud soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští, přičemž v ustanovení § 265a odst. 2 písm. a) až písm. h) tr. ř. zákonodárce taxativně vymezil, co se rozumí rozhodnutím ve věci samé.

Při posuzování těchto okolností Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř. Obdobně shledal, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2, 3 tr. ř.). Rovněž tak konstatoval, že obsah dovolání vyhovuje náležitostem vyžadovaným zákonem a formulovaným v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud dále konstatoval, že argumentace obviněného, kterou uplatnil v rámci jím deklarovaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., je pod něj podřaditelná, a proto postupoval podle § 265i odst. 3 tr. ř. a přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení mu předcházející. Dospěl pak k závěru, že dovolání obviněného je v této části důvodné.

Důvod dovolání vymezený v § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. spočívá v tom, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl. Jde o porušení ustanovení o nutné obhajobě bez ohledu na to, z jakého důvodu uvedeného v § 36 tr. ř. musel mít obviněný v řízení obhájce. Právo na obhajobu totiž patří mezi nejdůležitější procesní práva a je garantováno jak mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách, tak i ústavními předpisy, a jeho porušení je třeba považovat za závažnou, resp. podstatnou vadu řízení.

Otázku přítomnosti osob při veřejném zasedání upravuje obecně ustanovení § 234 tr. ř. Podle jeho odst. 2 nestanoví-li zákon něco jiného, není účast státního zástupce a obhájce při veřejném zasedání nutná. „Něco jiného“ zákon (trestní řád) stanoví např. v § 263 odst. 3, podle něhož při veřejném zasedání konaném o odvolání musí obžalovaný mít obhájce ve všech případech, kdy ho musí mít při hlavním líčení; důvody nutné obhajoby se zde odvozují od úpravy stanovené pro hlavní líčení (§ 202 odst. 4, věta druhá, tr. ř.), odvolací soud však musí samostatně zkoumat, zda i nadále trvají. V této souvislosti je třeba upozornit i na to, že nestačí, že obviněný si obhájce zvolil, resp. mu byl ustanoven, nutná je též jeho osobní účast u veřejného zasedání.

Podle § 202 odst. 4, věty druhé, tr. ř. v případech nutné obhajoby (§ 36) nelze konat hlavní líčení bez přítomnosti obhájce. Tímto ustanovením je zajišťováno reálné právo obviněného na obhajobu požadavkem na nezbytnou nepřetržitou přítomnost obhájce u hlavního líčení, jestliže jde o případ, v němž jsou dány důvody nutné obhajoby [je přitom nerozhodné, zda byl obhájce obviněnému ustanoven (§ 39 tr. ř.), nebo zda si jej obviněný zvolil (§ 37 tr. ř.)]. Jinak řečeno, nedostaví-li se obhájce, ačkoliv byl o hlavním líčení řádně vyrozuměn, lze je konat v jeho nepřítomnosti jen, pokud není dán některý z důvodů nutné obhajoby. Pokud je takový důvod dán, nelze konat hlavní líčení v nepřítomnosti obhájce, a to ani tehdy, jestliže se obviněný takového postupu domáhá nebo se na tom s obhájcem dohodne.

Podle § 37 odst. 3 tr. ř. jestliže si obviněný zvolí dva nebo více obhájců a orgánu činnému v trestním řízení zároveň neoznámí, kterého z těchto obhájců zmocnil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech trestního řízení, určí jej předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce; své rozhodnutí oznámí všem zvoleným obhájcům; oba, resp. všichni obhájci vykonávají své zmocnění společně. Rozhodnutí se zde činí usnesením, proti kterému není stížnost přípustná (srov. § 141 odst. 2, věta druhá, tr. ř.).

Právo obviněného na obhajobu je ústavně zaručeným právem (čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod publikované pod č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a spolu s presumpcí neviny (čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) jsou základními podmínkami spravedlivého procesu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tyto ústavní záruky se promítají i do trestního řádu (§ 33 odst. 1 tr. ř.), jenž je ve shodě s Ústavou vybudován na zcela zřetelné zásadě priority volby obhájce (§ 33 odst. 1, § 37 odst. 2 tr. ř.), kterou je obviněný oprávněn uplatnit v kterémkoli stádiu neskončeného řízení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1996, sp. zn. III.ÚS 83/96).

V této souvislosti je třeba zmínit i další rozhodnutí Ústavního soudu týkající se dané problematiky. V první právní větě nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. III. ÚS 308/97, je uvedeno: Obhajoba obviněného (obžalovaného, dále jen obviněného) v průběhu celého trestního stíhání dvěma či více obhájci není zákonem vyloučena; je-li obviněný obhajován dvěma (více) obhájci a nejde-li o případ, kdy obhájci ex lege svědčí samostatné procesní postavení (kupř. § 41 odst. 4, § 304 tr. ř.), jednají obhájci vždy za obviněného a výlučně jeho jménem a v důsledku toho sluší takto prováděnou obhajobu v každé její fázi procesně pokládat za jednotný procesní úkon, neboť takový úkon je vždy podmíněn procesním postavením obviněného a k němu se upíná (k němu je přiřazen), a proto obhajoba je dovršena teprve tehdy, je-li dána příležitost (možnost) k jejímu uplatnění všem obhájcům, kteří se na obhajobě obviněného podílejí, přičemž pokud jde (pro ten který procesní úkon) o zákonem stanovené lhůty, ty – z procesní pozice obviněného – jsou naplněny okamžikem, kdy proběhnou vůči všem procesně oprávněným včetně obviněného samotného (§ 248 odst. 2 tr. ř. per analog.).

S účastí a procesní taktikou obviněným zvolených dvou (více) obhájců v trestním řízení se vypořádal Ústavní soud obdobně také ve svém nálezu ze dne 12. 10. 2000, sp. zn. III.ÚS 312/98, v němž uvedl: Jestliže obecný soud rozhoduje ve veřejném zasedání [§ 232 a násl. trestního řádu (dále jen „tr. ř.“)], aniž by o tomto zasedání všechny obžalovaným zvolené obhájce řádně a včas uvědomil (§ 233 odst. 3 tr. ř.), porušuje tímto postupem ústavně zaručené právo na obhajobu (čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). Rozhodl-li v posuzované věci odvolací soud o stěžovatelově odvolání, aniž měl prokázáno, že lhůta k přípravě k veřejnému zasedání byla poskytnuta všem zvoleným obhájcům (případně, že v den veřejného zasedání byli o něm uvědoměni), rozhodl za současného porušení již zmíněného ústavně zaručeného práva předčasně. Rozhodl-li obecný soud o ustanovení obhájce obžalovanému přesto, že ten si pro svoji obhajobu obhájce (jednoho nebo více) sám zvolil, a jestliže svým procesním postupem nadto neumožnil jednomu ze zvolených obhájců uplatnění jeho práv (jednal v jeho nepřítomnosti za situace, kdy měl zjištěno, že obhájce nebyl o nařízeném jednání řádně a včas uvědoměn - § 198 odst. 1 tr. ř., § 202 odst. 3 tr. ř.), porušil svým postupem ústavně zaručené právo obžalovaného na obhajobu (čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod).

Konečně je vhodné připomenout i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 927/2002, v němž tento vyslovil, že odvolací soud tím, že rozhodoval ve veřejném zasedání, aniž by o tomto zasedání oba obviněným zvolené obhájce řádně a včas uvědomil (§ 233 odst. 2 tr. ř.), porušil tímto postupem ústavně zaručené právo na obhajobu (čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod), neboť jednomu z obhájců upřel výkon jeho jinak nesporného procesního práva.

V dané věci v den konání veřejného zasedání (13. 1. 2004) o odvolání obviněného P. J. byl dán důvod nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 3 tr. ř. Z obsahu spisu přitom vyplývá, že obviněný měl v řízení před Vrchním soudem v Praze dva zvolené obhájce; Mgr. J. Z. udělil plnou moc dne 9. 3. 2001 (č. l. 3 spisu), JUDr. P. K. si zvolil na základě plné moci ze dne 25. 3. 2003 (č. l. 491 spisu), tj. oba zmocnil ke svému zastupování ještě v řízení před soudem prvního stupně. Předsedkyně senátu Městského soudu v Praze dne 24. 4. 2003 ve smyslu § 37 odst. 3 tr. ř. určila k přijímání písemností a vyrozumívání o úkonech trestního řízení obhájce Mgr. P. Z. (pro úplnost je vhodné doplnit, že toto rozhodnutí nebylo učiněno ve formě usnesení a ve spise není založen doklad potvrzující, že bylo doručeno druhému obhájci JUDr. P. K., jak vyžaduje posledně citované zákonné ustanovení; toto pochybení však na rozhodnutí dovolacího soudu nemělo žádný vliv).

Jak je zřejmé z referátu založeného na č. l. 641 spisu, Vrchní soud v Praze nařídil veřejné zasedání na den 16. 12. 2003, přičemž oba jmenované obhájce a rovněž obviněného o tom vyrozuměl (vyrozumění bylo doručeno obhájcům shodného dne 3. 11. 2003 a obviněnému dne 7. 11. 2003). S ohledem na to, že JUDr. P. K. přípisem ze dne 4. 11. 2003 soudu sdělil, že jednání se pro kolizi nemůže zúčastnit a požádal o jeho odročení, bylo ve věci nařízeno veřejné

zasedání na 13. 1. 2004, o čemž byli oba obhájci vyrozuměni dne 18. 11. 2003 a obviněný dne 9. 12. 2003. Dne 13. 1. 2004 došlo elektronickou poštou odvolacímu soudu podání, jímž obviněný omluvil svou absenci u jednání z důvodu pracovního zaneprázdnění a nevyhovění žádosti o poskytnutí pracovního volna zaměstnavatelem. Z protokolu o veřejném zasedání konaném dne 13. 1. 2004 (č. l. 684 a násl. spisu) vyplývá, že se k němu dostavil a zúčastnil se jej pouze obhájce Mgr. P. Z.; soud druhého stupně usnesením rozhodl, že jednání bude konáno v nepřítomnosti obviněného P. J., a k nepřítomnosti obhájce JUDr. P. K. konstatoval, že „byl řádně vyrozuměn, navíc ze spisu vyplývá, že doručování bylo soudem určeno přes Mgr. Z. … veřejné zasedání o odvolání bylo odročeno 16. 12. právě z toho důvodu, že o to požádal dr. K., současně on sám uvedl, že mu nic nebrání, aby se jednání u soudu dnešního dne zúčastnil, soudu není známo, proč zde není, nicméně tato skutečnost nebrání tomu, aby jednání bylo konáno, neboť obhajoba obviněného je zajištěna prostřednictvím Mgr. Z. …“. Po přednesení napadeného rozsudku soudu prvního stupně, podání zprávy o stavu věci, přednesení odvolání obhájcem Mgr. P. Z. (když tento k dotazu předsedy senátu uvedl, že přednese souhrnné odvolání, v němž uvede námitky ze všech písemných řádných opravných prostředků, tj. i podání druhého obhájce a obviněného), vyjádření státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Praze, když obhájce navrhl doplnit dokazování opětovným výslechem svědka K. a provedením dříve navrhovaných důkazů, které soudem prvního stupně nebyly akceptovány (státní zástupkyně provedení důkazů nenavrhla), což bylo odvolacím soudem zamítnuto, a přednesení závěrečných návrhů, soud druhého stupně vyhlásil rozsudek již shora citovaného znění.

Při aplikaci shora uvedených zákonných ustanovení na daný případ dospěl Nejvyšší soud k závěru, že je naplněn dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Z výše rozvedených skutečností je nepochybné, že obviněný P. J. si pro předmětné trestní řízení zvolil dva obhájce (§ 37 odst. 3 tr. ř., § 38 odst. 1 tr. ř.), nejdříve Mgr. P. Z. a později JUDr. P. K., oba ještě ve stadiu řízení před soudem prvního stupně. Jmenovaní obhájci vykonávali obhajobu i před soudem odvolacím, když ani z jejich strany, ani ze strany obviněného nedošlo k vypovězení, resp. odstoupení od plné moci. Soud druhého stupně tím, že projednal ve veřejném zasedání odvolání obviněného a rozhodl o něm, ačkoliv tomuto zasedání nebyl přítomen jeden z jeho zvolených obhájců a u obviněného byl dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř., znemožnil nepřítomnému obhájci výkon jeho nesporného procesního práva, rozhodl ve věci předčasně, a konal tak veřejné zasedání v rozporu s výše uvedenými ustanoveními trestního řádu a Listiny základních práv a svobod, tj. porušil svým postupem ústavně zaručené právo obviněného na obhajobu (čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). Nepřítomnost druhého obhájce (JUDr. P. K.) měla pro obviněného v řízení před odvolacím soudem ten důsledek, že nemohl realizovat též prostřednictvím tohoto obhájce, kterého podle zákona měl a musel mít, svá obhajovací práva.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud shledal podané dovolání z tvrzeného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. důvodným, když Vrchní soud v Praze se dopustil závažného procesního pochybení, pro které je nutno veřejné zasedání u něj konat opětovně, zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. rozsudek tohoto soudu ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 3 To 97/2003, a současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Po zrušení rozhodnutí soudu druhého stupně se trestní věc obviněného P. J. vrací do stadia řízení po podání odvolání obviněným do rozsudku soudu prvního stupně. Povinností odvolacího soudu proto bude dovolání projednat, věcně je podle hledisek stanovených zákonem přezkoumat a následně o něm rozhodnout. Nejvyšší soud pro úplnost upozorňuje, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno jen v důsledku dovolání podaného obviněným, a proto ve smyslu ustanovení § 265s odst. 2 tr. ř. nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Rovněž tak je nutno připomenout i ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř., které je nutno při dalším rozhodování respektovat.

Druhým důvodem, o nějž obviněný opřel svoje dovolání, byl ten, který je uveden v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vzhledem k důvodům, pro které Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudu druhého stupně, jenž bude povinen věc znovu projednat a rozhodnout, postačí na tomto místě pouze uvést, že pokud obviněný svým podáním brojil též proti způsobu vedení dokazování, hodnocení provedených důkazů a správnosti učiněných skutkových zjištění (tak tomu bylo například tehdy, jestliže tvrdil, že fakturu nelze předložit českému deklarantovi prostým předáním, nesouhlasil se závěrem soudů o tom, že dané faktury nebyly autentické s tím, že zdůraznil, že podle zákona o dani z přidané hodnoty není třeba, aby na daňovém dokladu byl uveden podpis vystavovatele, stejně jako v případě, kdy vytkl soudu druhého stupně, že zamítl provést důkaz dožádáním orgánů Gibraltaru), resp. namítal, že v rámci úvah o trestu nebyly zohledněny okolnosti týkající se především jeho osoby a způsobu jeho života, neuplatnil ve skutečnosti deklarovaný důvod dovolání, nýbrž výhrady, které stojí mimo jeho rámec. Nejvyšší soud v této souvislosti připomíná, že důvody dovolání jako specifického mimořádného opravného prostředku, který byl nově zaveden zákonem č. 265/2001 Sb., jsou koncipovány v ustanovení § 265b tr. ř. tak, že dovoláním není možné napadat skutková zjištění ani

způsob hodnocení důkazů. Nejvyšší soud není další odvolací instancí, nemůže přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů. V dovolacím řízení je naopak zásadně povinen vycházet z jejich skutkových zjištění a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav posuzovat hmotně právní posouzení skutku.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)